

ДОСЛІДЖЕННЯ ГЕНДЕРНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВИХ СЦЕНАРІЇВ ОСОБИСТОСТІ В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ

У статті наведено аналіз впливу гендерної ідентичності на формування життєвих сценаріїв особистості в юнацькому віці. На основі наукових підходів розглядається проблема формування життєвих сценаріїв особистості та проблема гендерної ідентичності. Охарактеризовано вибірку досліджуваних, яка була обумовлена завданнями та метою дослідження. У статті надано опис методик, за допомогою яких було проведено діагностику впливу гендерної ідентичності на формування життєвих сценаріїв особистості в юнацькому віці. Також представлено результати кореляційного аналізу. Рис.-1, табл. – 11, джерел - 5.

Ключові слова: андрогінність, гендер, гендерна ідентичність, життєвий план, життєвий сценарій особистості, життєвий шлях особистості, маскуліність, методики діагностики, фемініність.

Постановка проблеми. Соціально-економічні та політичні зміни, які досить часто відбуваються в Україні, є чинниками зміни сприйняття самих себе а також загальної картини світу молоддю. Ці зміни є каталізаторами процесу пошуку юнаками і юнками власного гармонійного життєвого сценарію або життєвого шляху. Індивідуальний життєвий шлях або сценарій повинен відповідати себе у здібностям і можливостям юнаків і юнок і одночасно бути засобом реалізації себе у житті. В сучасних умовах процес особистісного та професійного самовизначення, здобуття освіти пов'язані з низкою труднощів, саме тому проблема формування життєвого сценарію особистості в юнацькому віці стає все більш актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми життєвого сценарію або життєвого шляху особистості присвячено велику кількість досліджень як вітчизняних (К.О. Абульханова-Славська, Б.Г. Ананьєв, Л.І. Анциферова, О.Г. Асмолов, Г.О. Балл, О.О. Бодальов, Л.І. Божович, Н.Є. Бондар, Ю.О. Бохонкова, А.В. Брушлинський, М.Й. Боришевський, Є. І. Головаха, Н.Є. Завацька, Б.В. Зейгарник, Г.С. Костюк, О.О. Кроник, А.Є. Левенець, Д.О. Леонтьєв, Н.А. Логинова, Б.Ф. Ломов, С.Д. Максименко, Н.М. Толстих, Л.О. Регуш, В.А. Роменець, С.Л. Рубінштейн, Л.В. Сохань, В.О. Татенко, Т.М. Титаренко, В.В. Третьяченко та ін.), так і зарубіжних (А. Адлер, Е. Берн, Ш. Бюлер, Е. Еріксон, А. Маслоу, Ж. Піаже, К. Роджерс, В. Франкл, З. Фрейд, Е. Фромм, К. Г. Юнг, К. Ясперс) вчених.

Усвідомлення свого індивідуального життєвого шляху припадає на юнацький вік. Юнацький вік є оптимальним часом для побудови свого майбутнього (І.Д. Бех, Л.І. Божович, Н.Є. Бондар, М.Й. Боришевський, Б.С. Братусь, Л.С. Виготський, Л.Л. Гільова, М.Р. Гінзбург, Є.І. Головаха, Е. Еріксон, Б.В. Зейгарник, І.С. Кон, Г.С. Костюк, О.М. Леонтьєв, С.Д. Максименко, В.М. Піскун, Л.В. Потапчук, В.О. Татенко, Т.М. Титаренко).

Як аспект самосвідомості гендерна ідентичність істотно впливає на побудову особистістю в юнацькому віці свого життєвого шляху (С. Бем, Ш. Берн, О.В. Літвінова, М. Мід).

Мета статті: представити результати соціально-психологічного дослідження гендерних особливостей формування життєвих сценаріїв особистості.

Виклад основного матеріалу та результатів дослідження. Вибірка становила 281 випробуваного (мешканці Луганської області) чоловічої та жіночої статі у віці від 17 до 22 років. Всі досліджувані опитувались за місцем навчання (студенти СНУ ім. В. Даля). Наявність саме такої вибірки була обумовлена завданнями та метою дослідження.

На першому етапі дослідження проводився аналіз теоретичних джерел з теми дослідження. Було з'ясовано, що, згідно з М.Р. Гінзбургом, як структурні компоненти

життєвого сценарію можна представити смислове майбутнє (особистісне) проектування себе в майбутнє і тимчасове майбутнє (власне планування). У даному дослідженні життєвий сценарій визначається, як саме смислова система особистості, в яку входять уявлення особистості про власний життєвий шлях. Дана система є базовою для включення в неї гендерної підсистеми. Гендерні характеристики особистості можуть бути представлені як комплекс уявлень і переживань пов'язаних з соціально-психологічною статтю. У Великому тлумачному соціологічному словнику надано таке поняття: «Гендерна ідентичність - усвідомлення себе, як пов'язаного з культурними визначеннями мужності і жіночності. Поняття діє не за межами суб'єктивного досвіду і служить психологічною інтеріоризацією чоловічих або жіночих рис, виникаючи в результаті процесу взаємодії «Я» та інших». У підручнику Н. Смельзера надано таке визначення: "Гендерна ідентичність пов'язана з нашим уявленням про свою стать - чи відчуваємо ми себе в дійсності чоловіком або жінкою".

І.С. Клецина розмірковуючи про гендерну ідентичність пише, що тут йдеться про аспект самосвідомості особистості, що описує переживання людиною себе як представника статі, як носія конкретних статевоспецифічних характеристик і особливостей поведінки, співвідносить з уявленнями про маскуліність/фемініність. Узагальнюючим поняттям виступає категорія «маскуліність/фемініність», що є маркером і корелятом чоловічої чи жіночої ідентичності.

Далі було обрано методики та розроблено програму дослідження. На констатувальному етапі було проведено емпіричне дослідження гендерних особливостей формування життєвих сценаріїв особистості в юнацькому віці. Для діагностики впливу гендерної ідентичності на формування життєвих сценаріїв особистості в юнацькому віці нами використовувались такі методики: методика С. Бем «Маскуліність-фемініність», «Шкала загальної самоефективності» Р. Шварцер, М. Ерусалем, В. Ромек, опитувальник тимчасової перспективи Ф. Зімбардо, методика «Рівень співвідношення «Цінності» і «Доступності» в різних життєвих сферах» (О.Б. Фанталова), методика «Життєві плани» (авторська розробка), методика «Смисло-життєві орієнтації» адаптована Д. О. Леонтьєвим, методика діагностики мотивації до досягнення успіху Т. Елерса, методика діагностики мотивації уникнення невдач Т. Елерса, анкета (авторська розробка). Для використання методів математичної статистики був задіяний пакет статистичних програм SPSS (версія 19.0).

Для з'ясування об'єктивних характеристик респондентів використовувалась анкета (авторська розробка). Анкета складається з таких питань: ППП, вік, стать, група, курс; оцініть успішність Вашого навчання; дайте оцінку престижності вашої майбутньої професії; як багато вільного від навчального навантаження часу Ви витрачаєте на самоосвіту; на цьому етапі життя Ви більше орієнтуєтесь на чітко визначену мету в майбутньому або поки змушені орієнтуватися на вирішення повсякденних поточних завдань; Ви берете регулярну участь в університетських концертах, КВК; Ви берете регулярну участь в інтелектуальних конкурсах (олімпіадах, іграх і т.д.); чи знаєте ви іноземні мови (або цілеспрямовано вивчаєте їх поза університетським курсом); оцініть стан свого здоров'я (за шкалою від 1 до 10); чи є у вас хобі (наприклад, вишивання, в'язання, риболовля, спорт); відкладаєте ви регулярно гроші на яку-небудь велику покупку в майбутньому; чи є у вас успішний досвід ведення свого бізнесу (в тому числі сільовий маркетинг); чи є у вас бажання до постійних відносин з метою створення сім'ї; чи любите ви дітей (грати з ними, гуляти, наглядати); чи допомагаєте ви інвалідам, сиротам, безпритульним постійно.

За результатами анкетного опитування, 56,5% опитуваних відповіли, що вони вимушені орієнтуватися у житті на тимчасові завдання, але не на загальну мету життя. Багато з опитуваних вже зараз роблять кроки з формування основи свого майбутнього. Зокрема, 13,2% навчаються іноземній мові поза стандартним університетським курсом, в середньому 50% вільного часу опитувані займаються самоосвітою. Беруть участь у

суспільних заходах (КВК, творчі конкурси, концерти) 20,9% опитуваних, 15% з опитуваних регулярно беруть участь у інтелектуальних конкурсах.

57,3% опитуваних відкладають гроші на значні дорогі покупки у майбутньому, 17,1% вже мають досвід власного бізнесу. Мотивація стійких стосунків з метою створення сім'ї є в 76,3% опитуваних, а 79% з них вказують, що полюбляють піклуватися про дітей. 30% опитуваних вказують, що регулярно допомагають бідним. Самооцінка за 10-бальною шкалою успішності навчання дорівнює 7, престижність професії оцінюється у середньому на 6,6 бала з 10, самооцінка здоров'я також вище середніх 5 балів та становить 7,7 бала. Деякі відповіді на анкетні запитання мають статеві розбіжності. Результати дослідження за анкетними даними представлені в табл. 1.

Т а б л и ц я 1

Результати дослідження за анкетними даними

	Юнаки	Юнки	test	p
Орієнтація на мету	39	47,1	1,5	0,22
Участь у суспільних заходах	17,9	23,4	0,9	0,333
Участь в інтел. конкурсах	11,3	17,9	1,9	0,167
Навчання іноземній мові	66,1	56,7	2,2	0,137
Відкладання грошей	62,9	52,9	2,5	0,117
Досвід бізнесу	22,6	12,8	4	0,046
Мотивація створення сім'ї	68,3	82,7	7,1	0,008
Любов до дітей	71	85,4	7,8	0,005
Допомога бідним	23,4	35,3	4,1	0,043

Орієнтація на загальну життєву мету, участь у суспільних заходах та інтелектуальних конкурсах та відкладання грошей на майбутнє розподілені між юнаками та юнками рівномірно. Але досвід власного бізнесу мають переважно юнаки ($U=4$; $p=0,046$), мотивація створення сім'ї та любов до дітей проявляють переважно юнки ($U=7,1$; $p=0,008$), вони ж більш схильні допомагати бідним ($U=4,1$; $p=0,043$).

На наступному етапі дослідження проводилась методика С. Бем «Маскулінність-фемінінність». Результати тестування за психологічними методиками були переведені у Т-бали на основі наданих авторами норм тестів. Вибір Т-балів зумовлено, з одного боку, їх зручністю при інтерпретації, з іншого – детальністю цієї шкали у порівнянні зі стенами. Взагалі ж, Т-бали є стандартною шкалою зі середнім 50 та стандартним відхиленням 10, нормативний інтервал становить 40-60 Т-балів.

Показники гендерної ідентичності за всією вибіркою знаходяться у межах норми, ми не можемо констатувати, що досліджувані юнаки та юнки в цілому мають завищені чи занижені показники маскулінності, фемінінності чи андрогінності (див. рис.1).

З огляду на сутність гендерної ідентичності, її показники повинні значно розрізнятися залежно від статі.

Як бачимо, маскулінність закономірно вища у юнаків ($U=12466$; $p<0,001$), фемінінність вища у юнок ($U=7592$; $p=0,002$), але андрогінність не має значних розбіжностей.

Для того щоб дослідити взаємозв'язок між типом гендерної ідентичності та загальної осмисленості життя була проведена методика «Смисложиттєві орієнтації», адаптована Д. О. Леонтьєвим. За даними цієї методики з'ясовано, що представники андрогінного типу оцінюють своє життя як більш результативне ($H=7,82$; $p=0,02$) та більш впевнені у своїй

здатності контролювати життя ($H=6,8$; $p=0,033$). Дані за цією методикою представлені в табл. 3.

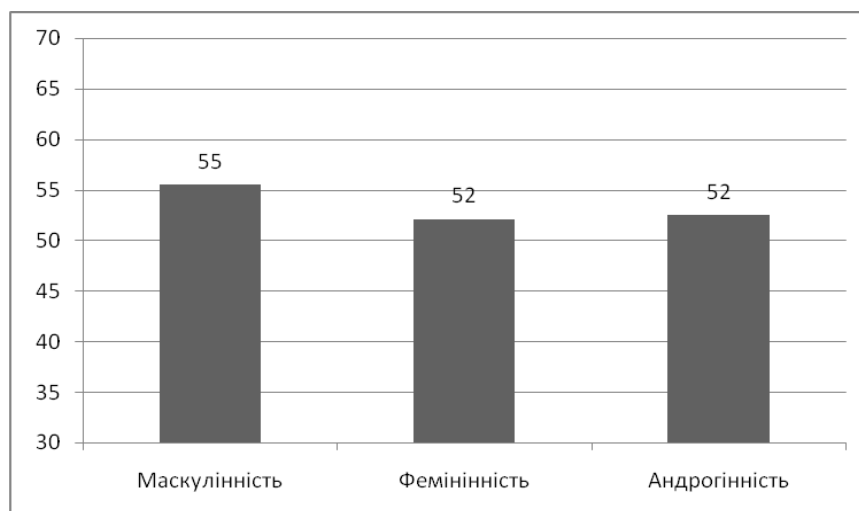

Рис.1. Діаграма показників вираження маскулінності-фемінінності за методикою С. Бем

Т а б л и ц я 2

Результати дослідження за методикою С. Бем

Тип гендерної ідентичності	Юнаки	Юнки	U	p
Маскулінність	55,84	49,8	12466	<0,01
Фемінінність	50,3	54,4	7592	0,002
Андрогінність	54,09	53,71	10027,5	0,665

Т а б л и ц я 3

Результати кореляційного аналізу взаємозв'язку між типом гендерної ідентичності та загальної осмисленості життя

	Андрогінна	Маскулінна	Фемінінна	H	p
Мета	53,56	52,19	48,93	3,39	0,183
Процес	56,01	50,68	52,08	5,88	0,053
Результат	57,01	52,47	52,97	7,82	0,02
Локус контролю Я	57,65	56,47	52,22	6,8	0,033
Локус контролю життя	55,99	54,47	53,86	1,06	0,589
Осмисленість життя	56,39	53,37	51,82	5,07	0,079

Далі були проведені методика діагностики мотивації до досягнення успіху Т. Елерса та методика діагностики мотивації уникнення невдач Т. Елерса. В ході дослідження були отримані такі результати: мотивація уникнення невдачі дуже висока у фемінінного типу, але помірна в інших ($H=10,46$; $p=0,005$). Дані за цьома методиками представлені в табл. 4.

Т а б л и ц я 4

**Результати за методикою діагностики мотивації до досягнення успіху
та мотивації уникнення невдач Т. Елерса**

	Андрогінна	Маскулінна	Фемінінна	Н	р
Мотивація успіху	65,73	58,67	59,11	4,43	0,109
Мотивація уникнення невдачі	56,3	57,14	69,19	10,46	0,005

Щодо опитувальника тимчасової перспективи Ф. Зімбардо, то результати за цією методикою представлені в табл. 5.

Т а б л и ц я 5

Результати за опитувальником тимчасової перспективи Ф. Зімбардо

	Андрогінна	Маскулінна	Фемінінна	Н	р
Негативне минуле	54,39	53,86	59,64	4,05	0,132
Гедон. Сьогодення	53,77	48,88	50,87	5,22	0,074
Майбутнє	48,52	47,86	48,34	0,34	0,842
Позитивне минуле	53,01	44,34	49,62	10,1	0,006
Фаталістичне сьогодення	54,98	48,12	55,99	8,35	0,015

Представники андрогінної ідентичності оцінюють своє минуле краще за інших (Н=10,1; р=0,006), фаталістичний погляд на сьогодення в них на середньому рівні, але у маскулінного типу він має тенденцію до зниження (Н=8,35; р=0,015)

Далі була проведена методика «Рівень співвідношення «Цінності» і «Доступності» в різних життєвих сферах» (О.Б. Фанталова). Гендерна ідентичність дуже мало корелює з обраними цінностями, але доступність цінностей має деякі кореляції. Зокрема, представники андрогінного типу вважають більш доступною цікаву роботу та гарну дружбу, але менш за всіх вважають доступною красу природи та мистецтва.

Т а б л и ц я 6

**Результати кореляційного аналізу за методикою «Рівень співвідношення
«Цінності» і «Доступності» в різних життєвих сферах» (О.Б. Фанталова)**

	А	М	Ф	Н	Р
1. Активнае життя	5,69	5,4	5,63	0,02	0,992
2. Здоров'я	6,81	6,3	5,3	5,06	0,08
3. Цікава робота	4,95	3,6	3,33	10,6	0,005
4. Краса природи і мистецтва	3,71	3,8	5,52	9,07	0,011
5. Любов	5,83	7,05	6,81	3,84	0,146
6. Матеріально забезпечене життя	3,83	5	3,74	2,81	0,245
7. Наявність хороших і вірних друзів	7,5	5,85	5,78	11,11	0,004
8. Впевненість у собі	6,6	6,15	5,41	3,81	0,149
9. Пізнання	6,26	5,4	6,89	4,56	0,102
10. Свобода	5,38	5	5,81	2,17	0,338
11. Щасливе сімейне життя	4,64	4,8	4,7	0,05	0,974
12. Творчість	4,4	3,25	4,56	2,88	0,236

Що стосується взаємозв'язку життєвих планів та гендерної ідентичності, то на вік 20-24 роки частка планів збігається у всіх трьох типів. Збігаються плани: здобуття освіти, самоосвіта, піклування про батьків. Представники андрогінної та фемінінної групи планують на цей період виїхати з України.

Унікальними для андрогінної ідентичності є плани знайти сенс життя та творчі плани. Для маскулінної ідентичності унікальними планами на цей період є забезпечене життя та успіх у спорті. Для фемінінної ідентичності на цей період важливими є відпочинок та статусна покупка – автівка (див. табл. 7).

Т а б л и ц я 7

Результати за методикою «Життєві плани» (авторська розробка)

Андрогінна	%	Маскулінна	%	Фемінінна	%
Здобути освіту	84,2	Здобути освіту	85,7	Здобути освіту	86,7
Самоосвіта	42,1	Забезпечене життя	47,6	Самоосвіта	53,3
знайти сенс життя	40,4	Самоосвіта	47,6	виїхати з України	36,7
виїхати з України	36,8	успіх у спорті	47,6	Відпочинок	33,3
піклування про батьків	33,3	піклування про батьків	42,9	купити автівку	30
Творчість	33,3			піклування про батьків	30

На вік 25-29 років також багато планів, які збігаються: створення родини та народження дитини, успішна кар'єра, піклування про дітей, забезпечене життя. Представники андрогінної та фемінінної ідентичності не є унікальними за своїми життєвими планами на цей період. Але представники маскулінного типу ідентичності мають унікальні для своєї ідентичності плани: виїхати з України, купити автівку, підвищити кваліфікацію (див. табл. 8).

Т а б л и ц я 8

Андрогінна		Маскулінна		Фемінінна	
народження дитини	59,6	народження дитини	66,7	створити родину	66,7
успішна кар'єра	56,1	успішна кар'єра	57,1	народження дитини	63,3
піклування про дітей	50,9	виїхати з України	47,6	успішна кар'єра	60
створити родину	49,1	забезпечене життя	47,6	забезпечене життя	50
забезпечене життя	45,6	купити автівку	42,9	піклування про дітей	46,7
		підвищення кваліфікації	42,9		
		піклування про дітей	42,9		
		створити родину	42,9		

На вік 30-39 років незалежно від ідентичності планується подорож та піклування про батьків (див. табл. 9).

Представники андрогінної ідентичності мають плани частково схожі з обома іншими ідентичностями: як й представники фемінінної ідентичності вони бажають у цьому віці дати освіту дітям, мати забезпечене життя. Як й представники маскулінної ідентичності, андрогіни бажають піклуватися про дітей та займати керівну посаду.

Представники маскулінної ідентичності у віці 30-39 років бажають піклуватися про дітей та батьків, поїхати у подорож, займати керівну посаду, але всі ці плани збігаються з іншими типами ідентичності. Мати власний бізнес також планують представники маскулінної ідентичності, але представники фемінінної ідентичності також мають цей план.

Т а б л и ц я 9

Андрогінна		Маскулінна		Фемінінна	
піклування про батьків	47,4	піклування про батьків	42,9	дати освіти дітям	46,7
дати освіти дітям	43,9	керівна посада	38,1	забезпечене життя	43,3
забезпечене життя	40,4	піклування про дітей	38,1	керівна посада	43,3
піклування про дітей	40,4	Подорож	38,1	піклування про батьків	40
керівна посада	35,1	власний бізнес	33,3	власний бізнес	30
Подорож	35,1			побудувати будинок	30
				подорож	30

Представники фемінінної ідентичності мають у більшості плани, які збігаються з іншими типами: дати освіти дітям та піклуватися про батьків, жити забезпечено, займати керівну посаду, мати власний бізнес, поїхати у подорож. Єдиним унікальним планом фемінінної ідентичності є побудувати будинок у 30-39 років.

На вік 40-59 років всі типи ідентичності формують плани відпочинку, піклування про внуків, піклування про престарілих батьків. План вийти на пенсію є актуальним у цьому віці для андрогінів та маскулінної ідентичності, але не для фемінінної. Плани жити щасливо та поїхати у подорож характерні для андрогінної та фемінінної ідентичності. Дати освіти дітям та жити забезпечено – це плани на 40-59 років, які властиві маскулінній та фемінінній ідентичності, але не андрогінній. Єдиним унікальним планом на цей період є пожити для себе, який є властивим лише представникам андрогінної ідентичності (див. табл. 10).

Т а б л и ц я 10

Андрогінна		Маскулінна		Фемінінна	
вийти на пенсію	35,1	дати освіти дітям	38,1	піклування про батьків	36,7
жити довго та щасливо	31,6	піклування про батьків	33,3	жити довго та щасливо	30
відпочинок	28,1	вийти на пенсію	28,6	відпочинок	26,7
піклування про батьків	28,1	Відпочинок	28,6	подорож	26,7
піклування про внуків	28,1	забезпечене життя	28,6	дати освіти дітям	23,3
Подорож	28,1	піклування про внуків	28,6	забезпечене життя	23,3
пожити для себе	28,1			піклування про внуків	23,3

На вік більше 60 років всі планують вийти на пенсію, щасливу старість, жити довго та щасливо, відпочинок. Таким чином, плани на старість позбавлені впливу гендеру (див. табл. 11).

Андрогінна		Маскулінна		Фемінінна	
щаслива старість	64,9	щаслива старість	76,2	щаслива старість	66,7
жити довго та щасливо	56,1	піклування про внуків	66,7	жити довго та щасливо	53,3
вийти на пенсію	47,4	вийти на пенсію	57,1	вийти на пенсію	50
піклування про внуків	47,4	Відпочинок	57,1	піклування про внуків	40
відпочинок	40,4	жити довго та щасливо	57,1	Відпочинок	30

Висновки. В першу чергу слід зазначити, що психологічні конструкти маскулінності та фемінінності не є протилежностями, як це вказує у своїх останніх роботах сама С. Бем. За нашими даними їх кореляція становить $r=0,05$, що майже дорівнює нульовому рівню зв'язку. Але андрогінність, згідно з теорією, є поєднанням маскулінності та фемінінності, що й доводять отримані кореляції андрогінності з маскулінністю ($r=0,51$; $p<0,001$) та фемінінності ($r=0,52$; $p<0,001$). При цьому слід зробити дуже важливе зауваження – андрогінність за використаною нами методикою оцінюється окремим набором якостей, які не перетинаються з двома іншими показниками.

Всі три показники гендерної ідентичності значущо та позитивно пов'язані з осмисленістю життя (r від 0,21 до 0,36; $p<0,001$). Це є ознакою того, що незалежно від типу гендерної ідентичності, чим більше якостей з тесту гендерної ідентичності вказує опитуваний, тим більшою є осмисленість життя. Таким чином, ми можемо казати про показник «насиченості» ідентичності як ознаку осмисленості життя. Те ж саме стосується й мотивації на успіх: всі три показники ідентичності мають позитивні кореляції з ним (r від 0,16 до 0,34; $p<0,01$). Але мотивація уникнення невдач корелює з маскулінністю, причому ця кореляція негативна ($r=-0,23$; $p<0,001$). Тобто чим більш маскуліною є людина, тим менше вона прагне уникання невдачі, що, вочевидь, пов'язане зі схильністю до ризику, яка притаманна маскуліним особистостям.

Самоефективність є ознакою одночасно андрогінних ($r=0,22$; $p<0,001$) та маскуліних людей ($r=0,29$; $p<0,001$), але не фемінінних.

Кореляції показників гендерної ідентичності з гедоністичним сьогоденням мають ту ж саму закономірність, що й з осмисленістю життя: чим більше якостей вказує респондент взагалі (незалежно від ідентичності), тим більшим є показник гедоністичного сьогодення (r від 0,14 до 0,23; $p<0,01$). Чим вищою є маскулінність, тим нижчим є показник фаталістичного сьогодення ($r=-0,16$; $p<0,01$), фемінінність позитивно пов'язана з позитивною оцінкою минулого ($r=0,2$; $p<0,001$), андрогінність негативно пов'язана з негативною оцінкою минулого ($r=-0,16$; $p<0,01$) та позитивно з його позитивною оцінкою ($r=0,21$; $p<0,001$). Андрогінність позитивно корелює з гедоністичним сьогоденням ($r=0,23$; $p<0,001$) та з направленістю на майбутнє ($r=0,13$; $p<0,05$).

Показники гендерної ідентичності мало пов'язані з ціннісними орієнтаціями. Можна спостерігати не сильну позитивну кореляцію маскулінності з цінністю активного життя ($r=0,14$; $p<0,05$) та негативну з любов'ю ($r=-0,15$; $p<0,05$). Чим вищою є фемінінність, тим нижчою здається досліджуваним доступність матеріально забезпеченого життя ($r=-0,17$; $p<0,01$). Чим вищою є андрогінність, тим вищою є доступність цінностей цікавої роботи ($r=0,13$; $p<0,05$) та впевненості у собі ($r=0,14$; $p<0,05$).

Література

1. Абульханова-Славская К.А. Стратегия жизни / К.А. Абульханова-Славская – М. : Просвещение, 1991. – 341 с.

2. Берн Ш. Гендерная психология / Ш. Берн. – СПб. : пройм-ЕВРОЗНАК, 2004. – 320 с.
3. Кленина И.С. Психология гендерных отношений : Теория и практика / И.С. Кленина – СПб. : Алтейя, 2004. – 408 с.
4. Логинова Н.А. Жизненный путь как проблема психологии / Н.А. Логинова – М. : Просвещение, 1985. - №1. – С. 103-108.
5. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии / С.Л. Рубинштейн – М. : Академия, 1946. – 265 с.

References

1. Abul'hanova-Slavskaja K.A. Strategija zhizni / K.A. Abul'hanova-Slavskaja – М. : Prosveshhenie, 1991. – 341 s.
2. Bern Sh. Gendernaja psihologija / Sh. Bern. – SPb. : projm-EVROZNAK, 2004. – 320 s.
3. Klenina I.S. Psihologija gendernyh otnoshenij : Teorija i praktika / I.S. Klenina – SPb. : Altejjja, 2004. – 408 s.
4. Loginova N.A. Zhiznennyj put' kak problema psihologii / N.A. Loginova – М. : Prosveshhenie, 1985. - №1. – S. 103-108.
5. Rubinshtejn S.L. Osnovy obshhej psihologi / S.L. Rubinshtejn – М. : Akademija, 1946. – 265 s.

Камбалова Т.С.

Исследование гендерных особенностей формирования жизненных сценариев личности в юношеском возрасте

В статье представлен анализ влияния гендерной идентичности на формирование жизненных сценариев личности в юношеском возрасте. На основании научных подходов рассматривается проблема формирования жизненных сценариев личности и проблема гендерной идентичности. Охарактеризована выборка исследуемых, которая обусловлена заданиями и целью исследования. В статье даётся описание методик, с помощью которых была проведена диагностика влияния гендерной идентичности на формирование жизненных сценариев личности в юношеском возрасте. Также представлены результаты корреляционного анализа. Рис.-5, табл.-11, источников-5.

Ключевые слова: андрогинность, гендер, гендерная идентичность, жизненный план, жизненный сценарий личности, жизненный путь личности, маскулинность, методики диагностики, фемининность.

Kambalova T.S.

Research of gender features of forming of vital scenarios of personality in youth age

In the article the analysis of influence of gender identity is presented on forming of vital scenarios of personality in youth age. On the basis of scientific approaches the problem of forming of vital scenarios of personality and problem of gender identity are examined. Described selection of investigated, that was conditioned by tasks and research aim. Description of methodologies by means of that diagnostics of influence of gender identity was conducted on forming of vital scenarios of personality in youth age is given in the article. The results of cross-correlation analysis are also presented. Sources - 5.

Key words: androginnost, gender, gender identity, vital plan, vital scenario of personality, vital way of personality, maskulinnost, methods of diagnostics, femininnost.

Камбалова Тетяна Сергіївна - аспірант кафедри психології Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, м. Луганськ